

**Zintegrowany System Zarządzania Biblioteką
SOWA2/MARC21**

**FORMAT MARC 21
dla rekordów stosowanych w
BAZACH BIBLIOGRAFICZNYCH**

Poznań 2011

Opracowane przez zespół firmy SOKRATES-software

www.sokrates.pl
sokrates@sokrates.pl
tel. +48 61 656 44 10

Sokrates
SOFTWARE

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Zredagowany wydruk bibliografii.....	4
3. Statusy rekordów w dużych instalacjach SBR.....	5
4. Kontrola pól z kartotekami wzorcowymi.....	5
5. Rekordy wzorcowe schematu bibliografii.....	6
6. Bibliografie dorobku pracowników.....	7

1. Wstęp

W Systemie Bibliografii Regionalnej SOWA2/MARC21 (SBR) zastosowano format katalogowania zgodny z normą MARC-21. Użytkownik formatu Marc-21 posługując się pojęciem etykiety pola, wskaźników oraz kodów podpól. Szczegółowe omówienie formatu Marc-21 można znaleźć na stronie domowej Biblioteki Kongresu Stanów Zjednoczonych.

W SBR przyjęto, że tworzone będą cztery rodzaje rekordów MARC-21, a - co jest tego konsekwencją - użytkownik będzie korzystał z czterech nieco różnych formularzy. Wspomniane cztery rodzaje rekordów to:

- rekordy opisu bibliograficznego,
- rekordy wzorcowe haseł rzeczowych (przedmiotowych),
- rekordy wzorcowe haseł formalnych,
- rekordy wzorcowe schematu bibliografii regionalnej.

Typową postać formularza rekordu opisu bibliograficznego przedstawiono na poniższym rysunku.

The screenshot shows a web-based form for creating a MARC-21 record. The form is organized into sections, each with a label and a corresponding input field. The fields are as follows:

LDR	Nagłówek rekordu [LDR]:	01058nam 2200157 4500
001	Numer kontrolny [001]:	qk2004027243
005	Data ostatniej transakcji [005]:	20040311204954.0
008	Pola stałe [008]:	040311s2002----PL-----000-0-pol-d
040	Autor opisu [040]:	aŁ M/dLM/LM
041	Języki [041]:	0 pol
990	Sterowanie SBR [990]:	1n 3t 4x 5ar 6k 71997 9REG-S
100	Hasło formalne - osoba [100]:	1 aJaworska-Mačkowiak, Celina
245	Strefa tytułu i odpowiedzialności [245]:	4 a"... Będzie z tego miejsca świadczył, że Polska, to wielka rzecz..." / cCelin Jaworska-Mačkowiak.
991	Lokalna adnotacja [991]:	aOdślonięcie pomnika J. Piłsudskiego, wymieniono miejsca i instytucje zwią: lub nazwane imieniem marszałka

Polecenie **Dodaj** umożliwia dodanie do formularza (a w konsekwencji do rekordu) wskazanego pola Marc-21 (lub grupy pól). Aby usunąć pole Marc-21 należy nacisnąć przycisk z czerwonym przekreśleniem. Za pomocą polecenia **Ukryj** można wyłączyć prezentowanie wskazanej grupy pól

(pola pozostają w rekordzie). Polecenie **Pokaż** przywraca prezentacją “wyłączonej” grupy. Polecenie **Kopiowanie** umożliwia zachowanie bieżącego rekordu w pliku oraz pobranie wcześniej zachowanej zawartości do innego rekordu.

Pojedyncze pole Marc-21 przedstawione jest w formularzu w postaci dwóch jednoznakowych pól reprezentujących wskaźniki (nie są prezentowane wskaźniki nie używane) oraz pola treści. Kody podpól występujące w polu treści wprowadza się przez użycie znaku “^”, a następnie wybraniu z menu odpowiedniego kodu podpola. Dla bieżąco wypełnianego pola formularza można uzyskać podpowiedź zasad wypełniania po wybraniu polecenia **pomoc**.

Dostęp do zawartości niektórych pól jest chroniony (są to najczęściej pola wypełniane automatycznie przez system). Przycisk z “lupą” umieszczony w formularzu pozwala utworzyć to pole w odpowiednim podformularzu. Przykładowo dla pola nagłówka rekordu bibliograficznego ten podformularz ma postać:

The screenshot shows a dialog box titled "Nagłówek rekordu [LDR]". It contains the following fields:

- REC STAT: [n] nowy
- REC TYPE: [a] opublikowany w formie tekst
- BIB LEVEL: [m] dzieło zwarte
- ARC CTRL: niewypełniony
- ENC LEVEL: niewypełniony
- CAT FORM: niewypełniony

At the bottom right, there is a button labeled "Zapisz".

Zapisanie zmian następuje automatycznie po naciśnięciu odpowiedniego przycisku

2. Zredagowany wydruk bibliografii

Jedną z głównych funkcji oprogramowania jest redagowanie różnego rodzaju zestawień bibliograficznych, które często są gotowym materiałem do wydania bibliografii w wersji książkowej. Z tego względu zestawienia powstają w formacie RTF, który jest akceptowany przez powszechnie stosowane edytory tekstu (np. Wordpad, Word, OpenOffice).

<p>Radziszewska / g.k // BIS. - 2006, nr 41, s.II Spotkanie posłanki z pracownikami brzezińskiego szpitala. Spór o losy brzezińskiego szpitala trwa.</p> <p>494. WYDZIAŁ Budownictwa, Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami // BIS. - 2006, nr 28, s.2 Prezentacja kolejnej komórki organizacyjnej Starostwa Powiatowego w Brzezinach.</p> <p>Wybory prezydenckie</p> <p>Powiat brzeziński</p> <p>Brzeziny</p> <p>495. LECH Kaczyński wygrał / g.k. - II // BIS. - 2005, nr 43, s.1 Wyniki II tury wyborów prezydenckich na naszym terenie.</p> <p>496. PIOTR Krzywicki w Brzezinach / J // BIS. - 2005, nr 42, s.9 Głównym elem spotkania posła z mieszkańcami Brzeziny było promowanie kandydata na prezydenta.</p>	<p>Oświadczenie majątkowe burmistrza Brzeziny na zakończenie kadencji.</p> <p>503. KOMU niepotrzebny powiat brzeziński / TOM // BIS. - 2006, nr 35, s.I Wiceprezydent Łodzi chce połączyć w jeden samorząd otaczające to miasto powiaty. Widziałby w tej nowej jednostce także powiat brzeziński.</p> <p>504. KONTROLA kompleksowa RIO - czyli jak jest, a jak było / Ewa Mądra // BIS. - 2006, nr 38, s.I W okresie luty-kwiecień 2006 r. kompleksowej kontroli został poddany Urząd Miasta w Brzezinach.</p> <p>505. MAJĄTKI brzezińskich radnych // BIS. - 2006, nr 30, s.5 Stan majątkowy radnych Rady Miasta Brzeziny za 2005 rok.</p> <p>506. NIE będzie likwidacji powiatu - zapewnia starosta Edmund Kotecki / J // BIS. - 2005, nr 51/52, s.II Mieszkańcy powiatu brzezińskiego mogą przestać obawiać się likwidacji naszego powiatu.</p> <p>507. NIE likwiduje szpitala w Brzezinach / Edmund</p>
--	---

Fragment zestawienia bibliograficznego

Plik zestawienia jest redagowany automatycznie, zgodnie z konwencją stosowaną przez użytkownika (np. dwie szpalty, sortowanie wg zaplanowanego schematu). Pozycje bibliograficzne wchodzące w skład tzw. zrzębu głównego zostają ponumerowane (odpowiednio do przyjętego schematu) oraz zostają utworzone wpisy pełniące rolę odsyłaczy. Oprogramowanie tworzy wydruki indeksu autorskiego, przedmiotowego i inne z uwzględnieniem numeracji użytej w zrzębie głównym.

3. Statusy rekordów w dużych instalacjach SBR

W dużych instalacjach SBR (np. Województwa Łódzkiego i Województwa Podkarpackiego) stosowana jest procedura obiegu rekordów, realizowana poprzez zmianę specjalnego pola statusu (990a). Każdy nowo wprowadzony rekord otrzymuje status “nowy”. Bibliograf, który kończy pracę na rekordem powinien zmienić też status naciskając przycisk “do korekty”. Rekord trafia do specjalnego indeksu (“kolejki”). Po zweryfikowaniu rekordu status zostaje zmieniony na “zweryfikowany”. Procedurę obsługi statusów reprezentuje poniższa tabela:

<i>Operacja</i>	<i>Status rekordu</i>	
	<i>Przed operacją</i>	<i>Po operacji</i>
Otwarcie i zapis rekordu	Nowy do korekty (ks)	Nowy w korekcie (s)
	Zmodyfikowany do korekty (kz)	Zmodyfikowany w korekcie (z)
	Po korekcie (v)	Modyfikowany (m)
	Inny	Bez zmian
Przycisk “Do korekty”	Nowy (n)	Nowy do korekty (ks)
	Zmodyfikowany (z)	Zmodyfikowany do korekty (kz)
Przycisk “Wycofaj”	Nowy w korekcie (s)	Nowy do korekty (ks)
	Zmodyfikowany w korekcie (z)	Zmodyfikowany do korekty (kz)

<i>Operacja</i>	<i>Status rekordu</i>	
	<i>Przed operacją</i>	<i>Po operacji</i>
Przycisk "Po korekcie"	Nowy w korekcie (s)	Po korekcie (v)
	Zmodyfikowany w korekcie (z)	Po korekcie (v)

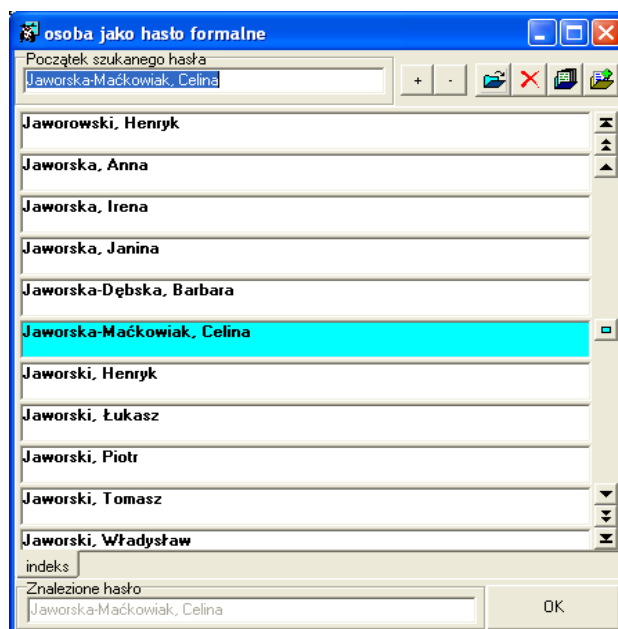
Stosunkowo złożona obsługa statusów związana jest koniecznością koordynowania pracy zespołu osób pracujących zdalnie, bez stałego kontaktu z pracownikiem Biblioteki Wojewódzkiej.

4. Kontrola pól z kartotekami wzorcowymi

W dużych instalacjach SBR przyjęto, że wszystkie pola haseł formalnych (grupa 1XX), rzeczowych (grupa 6XX) oraz schematu bibliografii (grupa 69X) w rekordzie bibliograficznym muszą być zgodne z wypełnieniem odpowiednich rekordów wzorcowych. Ta zasada, utrzymywana w SBR rygorystycznie narzuca określoną kolejność katalogowania: najpierw wprowadza się rekordy wzorcowe, później bibliograficzne. Aby ułatwić katalogowanie w formularzu rekordu bibliograficznego wprowadzono przycisk oznaczony znakiem "+", który umożliwia zbudowanie rekordu wzorcowego na podstawie już wypełnionego pola. Formularz nowo tworzonego rekordu pojawia się w odrębnej zakładce. Operacja zapisania rekordu wzorcowego musi poprzedzić zapisanie rekordu bibliograficznego.

W mniejszych instalacjach SBR nie stosuje się tak rygorystycznych zasad kontroli. Użytkownik poprzez pole statusu rekordu samodzielnie określić czy odpowiednie pola mają być zgodne z KHW (status „zweryfikowany”)

Przycisk "pobierz z KHW" umożliwi wypełnienie pola zawartością odpowiedniego rekordu wzorcowego. Po jego naciśnięciu pojawia się okienko postaci:

poprzez które można odszukać i wskazać rekord wzorcowy. Wzorcowa zawartość pola zostanie umieszczona w formularzu po naciśnięciu przycisku **OK**.

5. Rekordy wzorcowe schematu bibliografii

Schemat redagowania bibliografii regionalnej określa budowę spisu treści planowanych wydruków. Rekordy bibliograficzne kwalifikowane są do odpowiedniego rozdziału poprzez wypełnienie następujących pól:

- 693: klucz rozdziału, w którym umieszczany jest pełny opis bibliograficzny (z numerem),
- 695: klucz rozdziału, w którym umieszczany jest odsyłacz „zob. też” do numeru opisu pełnego,
- 696: klucz rozdziału, w którym umieszczony jest opis skrócony i odsyłacz do numeru opisu pełnego,
- 697: klucz rozdziału, w którym umieszczany jest odsyłacz „hasło - zobacz” do numeru opisu pełnego.

Rekord wzorcowy schematu bibliografii wiąże klucze rozdziałów z ich nazwami. Kartoteka wykorzystywana jest w procesie wprowadzania rekordu pozycji bibliograficznej (podpowieź w polach „69X”) oraz przy redagowaniu wydruku bibliografii. Najprostszy formularz dla rekordu wzorcowego może mieć następującą postać:

<u>Dodaj</u>	<u>Ukryj</u>	<u>Pokaż</u>	<u>Kopiowanie</u>
010	Numer kontrolny [010]: KPx00000045		
005	Data ostatniej transakcji [005]: 20100531185230 . 0		
040	Autor opisu [040]: aKrak WBP/LMcKrak WBP/LMdKrak WBP/LM		
193	Hasło rekordu wzorcowego schematu [193]: a01.03. nPrace ogólne dotyczące Małopolski (od 1989 r.)		

Zasadniczym elementem rekordu jest pole 193, które wiąże klucz rozdziału (podpole a) z nazwą rozdziału (podpole n). Podpole a jest kontrolowane w polach 69X rekordów bibliograficznych.

Nieco bardziej skomplikowaną postać ma formularz rekordu wzorcowego schematu bibliografii w dużych instalacjach SBR. Poniżej przedstawiamy budowę rekordu dla SBR Województwa Łódzkiego:

	Dodaj	Ukryj	Pokaż	Kopiowanie	nowy	do korekty
010	Numer kontrolny [010]: e02B04000093					
005	Data ostatniej transakcji [005]: 20040515163309 .0					
040	Autor opisu [040]: aLM/LMcLM/LMdLM/LMdXX					
193	Hasło rekordu wzorcowego schematu [193]: a01.03.02 1Dział ogólny * Prace ogólne dotyczące regionu * Prace dotyczące powiatu 002 2Powiat bełchatowski					
990	Sterowanie SBR [990]: 1n					

W tym przypadku klucz rozdziału składa się z podpól:

- a** kod cyfrowy
- 0** kod dodatkowy
- s** stolica powiatu
- f** nazwa geograficzna
- e** nazwa osobowa
- h** nazwa imprezy
- k** nazwa pospolita
- i** określnik chronologiczny
- j** tytuł, nazwa dzieła

6. Bibliografie dorobku pracowników

Bazy danych obejmujące dorobek pracowników uczelni muszą zawierać informacje o miejscach pracy autorów publikacji. Informacja ta reprezentowana jest w formie kodu miejsca pracy wprowadzonego w podpolu „g” pól 100 i 700. Dla ułatwienia formularz zawiera przycisk umożliwiający bibliotekarzowi wypełnienie podpola przez wybór wartości z menu. Przykład pokazany jest na poniższym rysunku:

100	1	Hasło formalne - osoba [100]: aSmoliński, Aleksander. gCSIKGW	mie	WBN WZID CSIKGW CSOPBMR CDKO Studium Języków obcych Instytut Badań Strategicznych Biblioteka Główna Inne
245	1 0	Strefa tytułu i odpowiedzialności [245]: a1 Armia Konna podczas walk na polskim teatrze działań wojenny borganizacja, uzbrojenie, wyposażenie oraz wartość bojowa / cA Smoliński.		
246	3	Tytuł odmienny [246]: a Pierwsza Armia Konna podczas walk na polskim teatrze działań		
260		Adres wydawniczy [260]: aToruń : bWydaw. Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. c2		

Ten przycisk otwiera menu

Umieszczenie informacji o miejscu pracy umożliwia wyszukiwanie oraz uzyskiwanie zestawień z podziałem na poszczególne miejsca pracy.

